

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut

1(16)

2020-07-17

Dnr. 551-6652-2015
Anl.nr: 0331-32-405-a

Miljöprövningsdelegationen

Tillståndsinnehavare
Ombud

Lennartsson Dräneringstjänst AB
c/o Adv. Christian Härdgård
Advokatfirma Delphi
Stora Nygatan 64
211 37 Malmö

Kungörelsedelgivning

Slutliga villkor för täkt av berg inom fastigheten Harbo-Eklunda 1:11 i Heby kommun

Verksamhetskod 10.11 och 10.50 enligt 4 kap. 2 och 6 §§ miljöprövningsförordningen (2013:251) 2 bilagor

Beslut

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Uppsala län beslutar med stöd av 22 kap. 27 § miljöbalken att följande slutliga villkor ska gälla för täkt av berg i tillstånd enligt miljöbalken meddelat den 22 december 2014 av Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Uppsala län för Dräneringstjänst AB (bolaget), med orgnr. 556285-6665.

Villkor

28. Bolaget ska senast tre år efter att beslutet har vunnit laga kraft driva efterkross och sorteringsverk med elström från det fasta elnätet.

Prövotiden som föreskrevs i tillståndet avslutas härmed.

Kungörelsedelgivning

Miljöprövningsdelegationen beslutar att kungörelse om detta beslut ska införas inom 10 dagar från datum för beslutet i Post- och Inrikes Tidningar samt i ortstidningarna Upsala Nya Tidning och Sala Allehanda, (se bilaga 2). Kungörelsedelgivningen sker enligt reglerna i 47 och 49 §§ delgivningslagen (2010:1932).

Redogörelse för ärendet

Tidigare beslut

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Uppsala län beslutade den 22 december 2014 med stöd av 9 kap. miljöbalken om tillstånd till följande verksamheter inom fastigheten Harbo-Eklunda 1:11 i Heby kommun till och med den 31 december 2039.

- Brytning av totalt 7 000 000 ton berg varav i genomsnitt 280 000 ton per år.
- Under enstaka år får uttaget vara maximalt 350 000 ton.
- Krossning och sortering av utbruten mängd berg.

Verksamheterna får endast bedrivas inom det område som har angivits på översiktskartan, (*bilaga 1 i tillståndsbeslutet*), samt inom det på verksamhetsplanen markerade verksamhetsområdet, (*bilaga 2 i tillståndsbeslutet*). Brytning av berg får endast ske inom det på verksamhetsplanen markerade brytområdet.

Uppskjutna frågor under en prøvotid

Miljöprövningsdelegationen beslutade med stöd av 22 kap. 27 § första stycket miljöbalken att skjuta upp avgörande av slutliga villkor för energianvändning och formulerade utredningsuppdraget enligt följande.

Bolaget ska under en prøvotid utreda förutsättningar för att helt eller delvis driva kross- och sorteringsverk med el via anslutning till det fasta elnätet. Utredningen ska visa vilka investeringar som krävs för att helt eller till övervägande del övergå till eldrift. Av inkomsten utredning ska det gå att utläsa kostnader för nyinvestering/konvertering av utrustning och årliga driftkostnader för de konverterade/utbytta delarna av utrustningen som möjliggör drift med el från det fasta nätet.

Utredningen ska också innehålla motsvarande uppgifter för en fortsatt drift av utrustning med diesel som bränsle. Lämnade uppgifter ska kunna gå att härleda till faktiska förhållanden och bygga på kalkyler enligt de modeller som generellt används för investeringsbeslut enligt företagsekonomisk praxis. I kalkylen ska fortsatt dieseldrift ställas mot drift med el från det fasta nätet. Redovisningen ska återge förväntad pay off respektive en LCC-kalkyl (Life Cycle Cost) där hänsyn tas till investeringens lönsamhet med utgångspunkt från bergtäktens hela livslängd.

Miljöprövningsdelegationen föreskrev att följande provisoriska föreskrift gälla fram tills dess annat har beslutats:

- P1. *Bolaget ska fortlöpande arbeta med att minska verksamhetens energiförbrukning. Eldrift ska alltid övervägas vid inköp av maskiner och utrustning. Samråd ska ske med tillsynsmyndigheten innan beslut tas om inköp av utrustning för materialhantering som kräver diesel som bränsle.*

Ärendets handläggning

Bolaget inkom med en prövotidsredovisning den 20 november 2015. Miljöprövningsdelegationen har den 16 oktober 2018 översänt ett föreläggande till bolaget om att komplettera prövotidsredovisningen.

En omarbetad och kompletterad redovisning med kommentarer inkom den 3 maj 2019. Ärendet kungjordes den 10 maj 2019 i ortstidningar. Ärendet remitterades till bygg- och miljönämnden i Heby kommun samt till Länsstyrelsen i Uppsala län. Inkomna yttranden från remissinstanserna har översänts till bolaget som inkommit med ett bemötande av synpunkter som framförts i yttrandena.

Sökandens prövotidsredovisning

Bolaget har i prövotidsredovisning som ingivits den 3 maj 2019 i sammanfattningen lämnat följande beskrivning av utredningsuppdraget.

Bolaget har gjort en utredning för att undersöka förutsättningar för att helt eller delvis driva kross- och sorteringsverk i bergtäkten i Harbo med el från det fasta nätet. I dagsläget används diesel för att driva kross- och sorteringsverken. Utredningen har gjorts med livscykelkostnadsberäkningar (Life Cycle Cost, LCC) samt med förväntad pay off. Livscykelkostnadsberäkningarna omfattar den totala kostnaden för energiförsörjningen för drift av kross- och sorteringsverk under bergtäktens livslängd, 20 år. Nuvärdesmetoden har använts för livscykelkostnadsberäkningarna. I beräkningarna ingår kostnader för installation, drift och underhåll. Kostnader i rapporten anges exklusive moms. Tre olika alternativ har undersökts.

Alternativ 1, Nollalternativ, Fortsatt drift av kross-och sorteringsverk med diesel

Detta alternativ har lägst investeringskostnad då inga nya maskiner behöver köpas in. Livscykelkostnaden uppgår till 82,8 miljoner kronor under bergtäktens livslängd på 20 år, utifrån de antaganden som gjorts. Utav de tre analyserade alternativen har alternativ 1 den högsta årliga energikostnaden, då diesel är dyrare än el. Det är även det alternativ som har högst utsläpp av växthusgaser, totalt 1 040 ton koldioxid per år.

Alternativ 2, Anslutning av efterkross och sorteringsverk till det fasta elnätet

För att möjliggöra en anslutning av efterkross- och sorteringsverk behöver det lokala elnätets kapacitet ökas. Det finns stora osäkerheter i bedömningen av kostnader för att byta transformator samt för den arbetskostnad som tillkommer. Den utförda LCC-beräkningen ger en preliminär investeringskostnad på cirka 2,2 miljoner kronor. Detta alternativ har den lägsta livscykelkostnaden utifrån de antaganden som gjorts i beräkningarna, LCC-kostnaden blir cirka 68,2 miljoner kronor under bergtäktens livslängd på 20 år. Den årliga energikostnaden är cirka 0,85 miljon kronor lägre per år än för alternativ 1 och utsläppet av växthusgaser är cirka 275 ton lägre per år. Rak pay off utan ränta för alternativ 2 jämfört med alternativ 1 är endast 3 år.

2020-07-17

551-6652-2015

Alternativ 3, Anslutning av alla krossar och sorteringsverk till det fasta elnätet

Detta alternativ har den högsta livscykelkostnaden utifrån de antagande som gjorts. LCC-kostnaden för alternativ 3 är cirka 92,9 miljoner kronor under bergtäktens livslängd på 20 år och alternativet är inte lönsamt att utföra ur ett livscykelperspektiv. Många maskiner behöver bytas ut för att möjliggöra en övergång till eldrift; förkross, mellankross, hjullastare och tippruck behöver köpas in. Det lokala elnätet behöver förstärkas och precis som för alt. 2 finns stora osäkerheter om vilka kostnader som detta innebär. Enligt LCC-beräkningarna blir investeringskostnaden för detta alternativ betydligt högre än för de andra alternativen, cirka 43,8 miljoner kronor. Alt. 3 har den lägsta årliga energikostnaden och även det lägsta utsläppet av koldioxid, cirka 400 ton lägre per år jämfört mot alternativ 1. Rak pay off utan ränta för alt. 3 jämfört med alt. 1 är 39 år.

2015 var flera aktörer inblandade i bergtäkten i Harbo, något som gör en bedömning av livscykelkostnaden komplex. Bolaget är innehavare av täktillståndet, Swerock är exploatör och Smeds Kross & Entreprenad är underentreprenör. Kontrakten som skrivs är i regel väldigt korta (1-5 år) något som gör att investeringar som har en längre återbetalningstid är mycket svåra att genomföra. Vid en eventuell anslutning av kross- och sorteringsverk till det fasta elnätet behöver en utredning av de lokala förutsättningarna göras av en elkonsult. Det är även viktigt att utreda faktiska investeringskostnader, kostnadsfördelning mellan de olika aktörerna samt vilken återbetalningstid som kan accepteras i det aktuella fallet.

Villkorsdiskussion samt synpunkter gällande begärda kompletteringar

I samband med att bolaget ingav en omarbetad och kompletterad provotidsredovisning den 3 maj 2019 har bolaget anfört i huvudsak följande.

Bolaget anför invändningar mot att kompletteringar har begärts av miljöprövningsdelegationen utöver en ekonomisk redovisning om för- och nackdelar med att gå över till eldrift. Då dessa delar inte anses falla inom ramen för utredningsvillkoret har de därmed inte heller utretts och redovisats i provotidsredovisning, med undantag för frågor om utsläpp av växthusgaser och kväveoxider som bolaget trots allt frivilligt valt att redovisa i utredningen.

För bolaget som är ett företag som vill ligga i framkant på miljöområdet framstår alternativ 1 inte som något reellt alternativ. Inte heller är alternativ 3 ett adekvat alternativ då kostnaden för att ansluta alla kross- och sorteringsverk till det fasta elnätet blir alltför stor i förhållande till årsproduktionen i den aktuella täkten samt till den skälighetsavvägning som ska göras enligt 2 kap. 7 § miljöbalken. Istället är det alternativ 2 som, enligt bolagets mening, är det mest lämpliga alternativet ur livscykelkostnadssynpunkt.

2020-07-17

551-6652-2015

Bolaget anser vidare att frågan om rådighet över vilka maskiner en krossentreprenör använder samt att ett villkor får heller inte utgöra en konkurrensbegränsning jämfört med andra liknande verksamheter. Enligt bolaget bör miljöprövningsdelegationen därför föreskriva ett villkor som innebär att bolaget kontinuerligt, och med beaktande av teknikutvecklingen på området, eftersträvar att bedriva sin verksamhet på ett så energieffektivt sätt som möjligt.

Förslag till villkor

Med hänsyn till den genomförda utredningen och bolagets faktiska och fysiska möjlighet att kontrollera och innehålla aktuellt villkor föreslås följande villkor för energianvändning:

Bolaget ska sträva efter att bedriva verksamheten på ett så energieffektivt sätt som möjligt. Detta sker bl.a. genom att fortlöpande arbeta med att minska verksamhetens energiförbrukning och undersöka möjligheten till eldrift, eller andra miljövänliga och energibesparande alternativ, vid köp av maskiner och utrustning.

Motivering till föreslaget villkor

Bolaget ställer sig positiva till att miljöanpassa verksamheten i tåkten, så långt det är tekniskt, ekonomiskt och säkerhetsmässigt rimligt. Bolaget har heller inte full rådighet över vilka maskiner som används i verksamheten, vilket måste tas i beaktande.

Bolaget anser det heller inte skäligt att låsa fast verksamheten i ett villkor som endast medger eldrift via det fasta elnätet då den tekniska utvecklingen kan leda till ett ännu mer miljövänliga och energibesparande alternativ möjliggörs inom en snar framtid. Bolaget föreslår därför ett slutligt villkor som innebär att bolaget kontinuerligt ska följa teknikutvecklingen och hela tiden sträva efter att bedriva verksamheten på ett så energieffektivt sätt som möjligt.

Yttranden

Yttrande från bygg - och miljönämnden

Bygg- och miljönämnden har anfört följande i sitt yttrande. Bolaget har i sin utredning kommit fram med tre alternativ. Alternativ 1 där man fortsätter som idag med drift av verksamheten med hjälp av diesel. Alternativ 2 där man övergår till eldrift genom fasta elnätet av efterkross och sorteringsverk. Alternativ 3 innebär anslutning av alla krossar och sorteringsverk till det fasta elnätet.

Bygg- och miljönämnden anser att alternativet att delvis gå över till eldrift från fasta elnätet är det som med hänsyn till hänsynsreglerna och rimlighetsavvägningen i 2 kapitlet miljöbalken är det som i nuläget bör förespråkas.

2020-07-17

551-6652-2015

Heby kommun arbetar utifrån Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen, där ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet ges lika värde. Det är därför viktigt att företag, organisationer och privatpersoner i Heby kommun bidrar till att dessa mål nås. Det mål som är riktat direkt mot företag är främst mål 9: *Hållbar industri, innovationer och infrastruktur.*

I Heby kommun har också antagits en energiplan där det övergripande målet är att kommunen ska vara nettoproducenter av energi 2030, vilket konkret innebär att alla som konsumerar energi måste effektivisera sin användning, och gärna bidra till produktionen av lokal, förnybar energi, exempelvis genom att installera solceller. Vidare finns mål om att vi till 2030 vill ha mer lokala, förnybara drivmedel där det i dagsläget endast är el som finns tillgängligt, men där exempelvis biogas kan vara ett alternativ i framtiden. Slutligen finns det mål i energiplanen om att tillvarata spillvärme/restenergi bättre i framtiden, vilket skulle kunna ske exempelvis genom att företag, energibolag och kommunala verksamheter har mer utbyte av resurser och energi i framtiden.

Bygg- och miljönämnden anser att villkor gällande energianvändning bör inriktas till att bolaget ska eftersträva bästa möjliga teknik och att verksamheten löpande ska undersöka möjligheter till minskad energianvändning och klimatpåverkan.

Avslutningsvis anför Bygg- och miljönämnden att de i egenskap av tillsynsmyndigheten inte önskar någon utökad delegationsrätt än vad som tidigare har givits i Miljöprövningsdelegations tillståndsbeslut från 2014.

Länsstyrelsen i Uppsala län

Länsstyrelsen har i sitt yttrande lämnat synpunkter på delar av det som bolaget framfört som kommentar på kompletteringsföreläggandet från Miljöprövningsdelegationen och anför bland annat följande.

- Prövningens omfattning

Länsstyrelsen konstaterar inledningsvis att bolaget har mot bakgrund av kompletteringsföreläggandet från den 16 oktober 2018 anført att det inte kan anses skäligen att miljöprövningsdelegationen, fyra år efter beslutet av utredningsvillkoret, förelägger om komplettering av en rad åtgärder som inte omfattas av villkoret. Vidare citeras delar av förarbetena till balken i bolagets skrift under punkt 2.2 samt under punkt 2.3. Bolaget anför följande. *”För bolagets del förefaller miljöprövningsdelegationens krav som uppenbart orimliga i vissa delar. Orimligheten ligger inte endast i det faktum att miljöprövningsdelegationen i efterhand utvidgat utredningsvillkoret med krav på nya utredningar, utan även i det faktum att vissa utredningar inte är praktiskt genomförbara. Som exempel kan i denna del nämnas mobila förkrossar som visserligen finns tillgängliga på marknaden men där tekniken för att på ett säkert och arbetsmiljö-*

2020-07-17

551-6652-2015

riktigt sätt hantera elkablar och annan el-utrustning inför flytt vid sprängning inte finns.”

Länsstyrelsen anser att det torde vara uppenbart att nyttjade av energi för krossning av berg medför både direkta och indirekta utsläpp till luft. Ett av dessa utsläpp är hanterade som ett villkor i bolagets tillstånd, nämligen damm i villkor 10. Övriga utsläpp till luft är inte reglerade i det gällande tillståndet från den 22 december 2014.

Länsstyrelsen anser att prövningsmyndigheten i rimlig omfattning bör beakta den miljöpåverkan som är kopplad till energianvändningen för krossning i tåkten, t.ex. utsläpp av växthusgaser och kväveoxider, vid en prövning och fastställande av slutliga villkor. Således bör prövningen inte enbart avgränsas till i huvudsak en företagsekonomisk avvägning utan utgöra en bedömning av vad som anses vara bästa möjliga teknik, där energianvändning är en av flera aspekter som vägs in. Prövningen behöver uppfylla miljöbalkens intentioner så som det uttrycks i förarbetena. Bedömningen av vad som anses vara bästa möjliga teknik ska utgöra grund för prövningen av frågan om skyddsåtgärder och försiktighetsmått enligt 2 kap 3 § miljöbalken *samt bör även innefatta bedömning av resultatet för miljön i stort. Hänsyn bör tas också till råvaror och energiförbrukning, så att den teknik som utnyttjar mindre miljöfarliga råvaror eller exempelvis återvunna produkter eller som är energisnål kan vara bättre för miljön än en teknik som gör det möjligt att något minska utsläppen.*

Länsstyrelsen kan vidare konstatera att mark- och miljööverdomstolen gjort en annan bedömning än vad bolaget anför när det gäller förutsättningarna för att nyttja eldrivna krossar i en bergtäkt i en nyligen avkunnad dom, se domstolens avgörande den 2 juli 2019 i mål M 7582-18. Länsstyrelsen kan också konstatera att det finns kabelskydd på den svenska marknaden som är avsedda att användas för olika typer av både fasta och tillfälliga förläggningar av elkablar i olika dimensioner.

- Bolagets förslag till villkor

Bolaget har föreslagit följande slutliga villkor.

Sökanden ska sträva efter att bedriva verksamheten på ett så energieffektivt sätt som möjligt. Detta sker bl.a. genom att fortlöpande arbeta med att minska verksamhetens energiförbrukning och undersöka möjligheten till eldrift, eller andra miljövänliga och energibesparande alternativ, vid köp av maskiner och utrustning.

Bolaget anför under punkt 2.4 i yttrandet följande gällande formulering av villkor.

I tillägg till vad som anges ovan kan bolaget även konstatera att det av praxis framgår att ett villkor måste vara så tydligt utformat att det inte råder någon

2020-07-17

551-6652-2015

tvekan om vad som krävs av tillståndshavaren för att uppfylla villkoret. Det ska dessutom gå att objektivt fastställa när en överträdelse av villkoret har skett. Detta måste man således ha i åtanke när man föreskriver slutligt villkor avseende energianvändningen i tillståndet.

Länsstyrelsen delar bolagets uppfattning om att villkor ska vara tydliga och uppföljningsbara. Länsstyrelsen anser att bolagets förslag till villkor inte har förutsättningar att uppfylla kriterierna ovan. Att involvera begrepp som ”sträva” och ”undersöka” i ett villkor medför att villkoret i praktiken skulle kunna uppnås med en i närmast obefintlig ansträngning eller strävan. Det blir otydligt både för verksamhetsutövare och tillsynsmyndigheter om huruvida ett villkor är uppfyllt eller inte.

- Bolagets utredning

Bolaget har valt att inte fullt ut följa det föreläggande om komplettering som Miljöprövningsdelegationen meddelade den 18 oktober 2018. Brister i redovisningen, och avsaknaden av underlag som visar att bästa möjliga teknik skulle vara ekonomiskt orimligt eller oskäligt, bör under dessa förhållanden falla tillbaka på bolaget och inte beaktas oreserverat.

Bolaget har bland annat inte fullt ut redovisat förutsättningarna för anslutning till elnätet. Länsstyrelsen vill också peka på möjligheterna med flexibla avtal angående eldistributionen. Kostnadsbilden för elanvändningen bör bli mer förmånlig i framtiden för användare som kan dra ner elanvändningen under höglast-timmar eller genom planering av långvariga höga effektuttag till andra tider än vintertid. I övrigt vill Länsstyrelsen peka på att provotidsutredningen redovisar en 10%-ig ökad verkningsgrad vid övergång från diesel till el, vilket är en uppgift som saknar källa och som enligt Länsstyrelsens uppfattning är alldeles för lågt satt.

- Sammanfattning

Länsstyrelsen anser att ett slutligt villkor för verksamheten gällande krossning av utbrutet berg bör utgå från hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken samt involvera en skälighetsavvägning enligt 7 § i kap samma kapitel. Vid fastställande av ett slutligt villkor bör bästa möjliga teknik beaktas på det sätt som anförs i balkens förarbeten.

Med beaktande av vad som anförts ovan så anser Länsstyrelsen att slutligt villkor för bolagets verksamhet bör ges följande utformning.

Krossning och sortering av utbrutet bergmaterial ska ske med krossar och sorteringsverk som drivs med el från det fasta elnätet. För förkrossen gäller villkoret från och med år 2023 i övrigt gäller villkoret från och med år 2021.

Nätägaren - Upplands Energi

Utöver ovanstående yttranden har nätägaren Upplands Energi lämnat ett yttrande i ärendet den 26 februari 2018. Yttrandet kommunicerades bolaget som en bilaga till Miljöprövningsdelegationens kompletteringsföreläggande från den 18 oktober 2018.

Yttrandet från nätägaren lämnades efter en förfrågan från Miljöprövningsdelegationen om förutsättningarna för att förstärka elnätet fram till bolagets täkt beroende på alternativ samt i fall elanläggningsansvarig är en funktion som kan omfattas av nätägarens åtaganden. Nätägaren lämnade följande svar på frågorna.

Oavsett alternativ 2 eller 3 kommer det att kräva förstärkning/ombyggnation av elnätet. De spänningsnivåer som kan erbjudas är 10,5 kV och 0,4 kV.

Upplands Energi erbjuder idag inte tjänsten som anläggningsansvarig för kunders anläggning. Om förfrågan från kund skulle bli aktuell kan detta tas upp till nytt övervägande.

Som alternativ till de beräkningar som gjorts kan Upplands Energi erbjuda en lösning där kund erhåller leverans på 0,4 kV. Med en sådan lösning ansvarar Upplands Energi för nätstation och all utrustning på spänningsnivån 10,5 kV. Detta medför då en högre anslutningsavgift och kund kommer att placeras i nättariff L1. Detta kommer även att påverka kunds årliga avgift för överföringskostnader till Upplands Energi. Kundens elanläggningsansvar begränsas då till att endast omfatta 0,4 kV, vilket kan ske till avsevärt lägre kostnader än de som uppskattats idag vid leverans av 10,5 kV.

Bemötande

Bolaget har givits möjlighet att bemöta lämnade synpunkter och har i huvudsak följande synpunkter över yttrandena.

Prövningens omfattning

I syfte att beakta miljöeffekterna av förevarande tillstånd är det angeläget att fastställa villkor som reglerar energianvändningen i enlighet med gällande miljölagstiftning. Villkoret ska utformas utifrån miljöbalkens krav på bästa möjliga teknik samtidigt som det inte får vara ekonomiskt orimligt för verksamhetsutövaren att uppfylla. För att fastställa vilka åtgärder som kan anses vara ekonomiskt rimliga för bolaget att genomföra har bolaget utfört dels en teknisk utredning och dels en ekonomisk utredning. Bolaget har vid sin utredning dessutom beaktat kravet på bästa tillgängliga teknik. Bolagets redovisade utredning är således helt i enlighet med ordalydelsen samt miljöprövningsdelegationens motivering av utredningsvillkoret i tillståndet.

Eldriven förkross

Bolaget har tagit del av Mark- och miljööverdomstolens dom från den 2 juli 2019 i mål M 7582-18 som Länsstyrelsen hänvisar till. Bolaget kan dock konstatera att det avgörandet inte är direkt applicerbart på nu aktuell prövning. För det första reglerar villkoret i domen endast anslutning av stationära anläggningar och inte mobila kross- och sorteringsverk. Då bolaget endast använder sig av mobila för- och mellankrossar skulle ett byte av samtliga kross- och sorteringsutrustning innebära oskäliga investeringskostnader, vilket inte alls är i linje med mål M 7582-18. Det är således direkt felaktigt av Länsstyrelsen att hänvisa till mark- och miljööverdomstolens avgörande till stöd för att föreslå ett villkor som reglerar såväl stationära som mobila kross- och sorteringsverk.

För det andra framgår det tydligt av branschorganisationen Sveriges Bergmaterialindustris ("SBMI") utlåtande i domen att en mobil förkross ännu inte har elektrifierats i någon täkt samt att det beror på att det idag inte finns tekniska förutsättningar för att ställa ett sådant krav. Verksamheten kan helt enkelt inte bedrivas på ett arbetsmiljömässigt och säkert sätt med mobil kross- och sorteringsutrustning som ansluts till det fasta elnätet. Det är förmodligen därför som mark- och miljööverdomstolen valde att inte föreskriva att även den mobila utrustningen skulle anslutas till det fasta elnätet i mål M 7582-18.

Mot bakgrund av ovanstående finner bolaget att det förslag till slutligt villkor som bolaget lämnat är i överensstämmelse med vad som framgår av den åberopade domen.

Kabelskydd

Bolaget är väl medvetna om de kabelskydd som finns på den svenska marknaden. På grund av säkerhetsmässiga och arbetsmiljömässiga skäl, bl.a. vid sprängningar och förflyttningar, kan dock dessa kabelskydd inte användas för anslutning av mobil utrustning till det fasta elnätet i en täkt.

Bolagets förslag till slutligt villkor

Bolaget ställer sig positiva till att miljöanpassa verksamheten i Harbo. Bolaget anser dock inte att det är skäligt att låsa fast verksamheten till ett villkor som endast medger eldrift via det fasta elnätet då den tekniska utvecklingen kan leda till att mer miljövänliga och energibesparande alternativ möjliggörs inom en snar framtid.

Som alternativ har bolaget föreslagit ett slutligt villkor som innebär att bolaget kontinuerligt ska följa teknikutvecklingen och hela tiden sträva efter att bedriva verksamheten på ett så energieffektivt sätt som möjligt. Genom att samtidigt föreskriva att sökanden fortlöpande ska "arbeta med att minska verksamhetens energiförbrukning", anser bolaget att det blir tydligt för verksamhetsutövaren och tillsynsmyndigheten vad som ska uppfyllas.

Bolagets utredning

Förutsättningar för anslutning till elnätet

Förutsättning för anslutning till elnätet redovisas i rapporten för alternativ 2 under kapitel 2.2 och för alternativ 3 under kapitel 2.3. I dessa kapitel redovisas vad som behöver bytas för att klara de högre effektbehoven som alternativen innebär samt vad dessa investeringar uppskattas kosta.

Med hänsyn till det ovan redovisade har bolaget svårt att se vad det är som Länsstyrelsen anser saknas i bolagets redovisning. Då Länsstyrelsen i sitt yttrande inte har redovisat exakt vad de anser saknas i redovisningen så går det inte heller att till fullo bemöta Länsstyrelsens påstående på annat sätt.

Kostnadsbilden blir mer förmånlig & flexibla avtal om eldistribution

Hur kostnadsbilden för el gällande effekttariffer kommer att se ut i framtiden har bolaget svårt att sja om, men en god chansning är att effektkostnaden kommer att öka och de verksamheter som har möjlighet att anpassa sig till detta eventuellt skulle kunna få en lägre kostnad. Detta är dock endast ett antagande, precis som Länsstyrelsens antagande i denna del. Det är således ingenting bolaget kan utgå ifrån vid sin bedömning.

I utredningen har bolaget utgått ifrån de kostnader som gäller idag samt när brytning sker i tåkten. Om effektkostnaderna ökar och verksamhetsutövaren fortsätter att använda tåkten året runt som idag kommer alternativen med eldrift eventuellt att få ännu högre kostnader mot att driva tåkten med diesel. Kunder vill ha leverans av krossat material året runt. Att krossa allt detta material under tider som inte klassas som vintertid för att sedan leverera detta under vintertid är inte möjligt av flera anledningar. T.ex. kommer högarna av krossat material bli fulla med snö, regn och fukt vilket skulle göra att dessa skulle frysa.

Detta material vill inte kunderna köpa. Dessutom så innehåller bolagets tillstånd villkor avseende under vilka tider som brytning i tåkten får ske. Krossning mån-fre 7-18, utlastning mån-fre 6-22. Dessa regleringar medför att varken flexibla elavtal eller krossning under endast halva året är möjligt. För det fall bolaget skulle bryta mot dessa villkor så skulle bolaget göra sig skyldigt till miljöbrott, vilket bolaget inte ser som ett alternativ.

Redovisningen av en 10-% ökad verkningsgrad saknar källa

Maskintillverkarna har inte kunnat lämna några förbrukningssiffror för sina maskiner med el samt med diesel då dessa varierar beroende på belastningsgraden. Istället för att då försumma en eventuell verkningsgradsskillnad mellan maskinerna, då en dieseldriven maskin ofta har en lägre verkningsgrad än en eldriven maskin, har denna skillnad antagits till 10 %. Denna verkningsgrad har av bolaget ansetts som skälig och rättvisande för bolagets utredning.

Länsstyrelsens förslag till slutligt villkor

Som framgår av den praxis som bolaget tidigare redovisat i kompletteringsyttrandet, daterat 3 maj 2019, får ett villkor inte vara strängare än vad som är skäligt. I denna del anser bolaget att ett villkor som föreskriver att samtlig kross- och sorteringsutrustning ska anslutas till det fasta elnätet inte kan anses skäligt med hänsyn till de investeringskostnader som i så fall skulle krävas.

Därutöver måste en verksamhetsutövare ha faktiska och fysiska möjligheter att kunna innehålla de villkor som föreskrivs. Då bolaget inte har full rådighet över vilka maskiner en krossentreprenör använder sig av i sin verksamhet, och till fullo saknar möjlighet att styra detta, kan ett villkor om krav på full anslutning till det fasta elnätet inte anses rimligt.

Villkor får heller inte utgöra en konkurrensbegränsning jämfört med andra liknande verksamheter. Om ett krav på anslutning till det fasta elnätet skulle föreskrivas medför detta oskäligt höga kostnader för bolaget då de krossentreprenörer som kan utföra krossuppdrag med endast eller delvis eldrivna maskiner är väldigt få på marknaden. Om en krossentreprenör skulle vara villig att anpassa eller byta ut sin maskinpark för ett uppdrag som i normalfallet varar ca 1-3 år så skulle det vara förenat med väldigt höga kostnader för bolaget. Bolaget, eller exploitören, skulle således vara tvungen att ta ut ett högre pris för de produkter som man säljer, vilket skulle medföra en konkurrensbegränsning då andra täkter inte har samma krav och därmed kan hålla lägre priser.

I denna del bör det även påpekas att den 1 augusti 2019 togs återbäringen på diesel bort i Sverige. Dieselanvändningen har således blivit dyrare för verksamhetsutövare. Detta medför starka incitament för hela branschen att utreda andra alternativ. Dessa alternativ kan bl.a. vara att se över övergången till el, i rimlig omfattning, men även att undersöka möjligheten att använda sig av andra mer miljövänliga drivmedel alternativt batteridrift. Utvecklingen inom alternativa drivmedel går kraftigt framåt och det är inte orimligt att anta att det inom kort kommer att finnas flera olika miljövänliga alternativ tillgängligt på marknaden. Denna utveckling kommer garanterat att påskyndas nu när dieseln har blivit dyrare. För bolagets del medför förändringen avseende återbäringen för diesel ingen annan bedömning än att alternativ 2 fortsatt är mest relevant. Förändringen avseende diesel är dock ett bra exempel på att det föreligger andra styrmedel än krav från Länsstyrelsen som gör att branschen ser över dieselanvändningen nationellt. Det är bolagets uppfattning att denna teknikutveckling och förändring inte ska detaljstyras i villkor i tillstånd då man i så fall riskerar att begränsa utvecklingen i jakten på fler och bättre miljövänliga alternativ istället för att främja utvecklingen.

2020-07-17

551-6652-2015

MPD bör med hänsyn till det anförda föreskriva ett villkor som innebär att bolaget kontinuerligt, och med beaktande av teknikutvecklingen på området, eftersträvar att bedriva sin verksamhet på ett så energieffektivt sätt som möjligt.

Yttrande från kommun

Alternativ 2

Bolaget delar Heby kommuns uppfattning om att alternativ 2 är det mest lämpliga alternativet. Bolaget har således föreslagit ett slutligt villkor mot bakgrund av alternativ 2, men med beaktande av de faktiska och fysiska möjligheter bolaget har att uppfylla ett villkor om energianvändningen.

Synpunkter om delegationsrätt från kommun

Bolaget delar kommunens uppfattning.

Sammanfattning

Med hänsyn till det ovan anförda anser bolaget att miljöprövningsdelegationen bör föreskriva det förslag till slutligt villkor som bolaget har föreslagit.

Miljöprövningsdelegationens bedömning

Miljöprövningsdelegationen kan inledningsvis konstatera att frågan om att driva kross- och sorteringsverk från det fasta elnätet är en fråga om hushållning av resurser, men kan likväl i minst lika hög grad också vara en fråga om minskad klimatpåverkan. Bolaget har i komplettering i ärendet samt i bemötande av Länsstyrelsens yttrande anför bland annat att *”bolaget har vid sin utredning dessutom beaktat kravet på bästa tillgängliga teknik. Bolagets redovisade utredning är således helt i enlighet med ordalydelsen samt miljöprövningsdelegationens motivering av utredningsvillkoret i tillståndet”*. Bolaget har också i komplettering i ärendet pekat på att utredningsförordnandet inte får utvidgas och ges en extensiv tolkning. Av detta följer att prövningen ska avgränsas till hushållning av energi i enlighet med innehållet i villkor U1.

Frågan om klimatpåverkan från verksamheten har inte hanterats i grundtillståndet och kan således inte heller hanteras i denna prövning. Verksamhetens klimatpåverkan förblir därmed oreglerad i bolagets tillstånd och får framöver hanteras av tillsynsmyndigheten i den löpande tillsynen. Mark- och miljööverdomstolens dom från den 2 juli 2019 i mål M 7582-18, som får anses sammanföra frågan om hushållning och klimatpåverkan, med en tyngdpunkt på den senare, kan därmed inte fullt ut beaktas i denna prövning. Däremot utgör domen, samt ytterligare tillkommande vägledande avgöranden från överinstanser som hanterar klimatpåverkan från bergtäkter, en kunskapsbas för de krav som tillsynsmyndigheten framöver, enligt miljöprövningsdelegationens uppfattning, kan och bör ställa på verksamheten avseende minskad klimatpåverkan.

2020-07-17

551-6652-2015

Tillsynsmyndigheten har anfört att man inte önskar någon ytterligare delegation i tillståndet, vilket miljöprövningsdelegationen inte heller har beslutat om. När det gäller frågan om klimatpåverkan så har den frågan inte varit föremål för prövning i aktuellt tillståndsärende. Frågan är oreglerad, och därmed öppen för tillsyn.

Resultatet av bolagets utredning

Bolagets utredning innehåller vissa brister. De största bristerna finns inom den delen som avser klimatpåverkan från verksamheten som kraftigt underskattar utsläppen av klimatgaser i bland annat alternativ 3. Men med hänvisning till prövningens avgränsning går det att borste från denna del i utredningen. Bolagets utredning får därmed anses vara tillräckligt komplett för att utgöra ett prövningsunderlag trots vissa kvarvarande brister.

Bygg- och miljönämnden anser att alternativet att delvis gå över till eldrift från det fasta elnätet är det som med hänsyn till hänsynsreglerna och rimlighetsavvägningen i 2 kapitlet miljöbalken är det som i nuläget bör förespråkas. Bolaget har i sitt bemötande anfört att man delar denna uppfattning.

Miljöprövningsdelegationen är också av den uppfattningen att alternativ 2 är mest lämpligt med beaktande av den avgränsningen enligt ovan som gäller för prövningen där verksamhetens klimatpåverkan inte är inkluderad.

Övriga överväganden

Vad gäller det bolaget anför om rådighet mm i sitt bemötande så konstaterar miljöprövningsdelegationen att bolaget har haft möjligheter att förhålla sig till den kvarstående frågan om drift av kross- och sorteringsutrustning vid upprättande av avtal med entreprenörer. Vidare så har utredningen sådana brister att den inte kan läggas till grund för att visa på förändrade konkurrensförhållanden beroende på val av åtgärdsalternativ. Miljöprövningsdelegationen har inte heller i andra ärenden inom samma bransch sett att det skulle uppstå ogynnsamma konkurrensförhållanden vid eldrift av kross- och sorteringsverk.

Bolaget har anfört att krossentreprenörer som kan utföra krossuppdrag med endast eller delvis eldrivna maskiner är väldigt få på marknaden. I likhet med nämnden anser miljöprövningsdelegationen att kravet i 2 kap 3 § miljöbalken om tillämpande av bästa teknik ska gälla bolagets verksamhet. Miljöprövningsdelegationens anser även att bolaget inte har visat att andelen eldrivna maskiner är litet hos entreprenörerna som tillhandahåller krosstjänster på marknaden. Delegationens erfarenhet är däremot att det är vanligt att eldrivna maskiner som kross- och sorteringsverk drivs med hjälp av dieseldrivna elverk, vilket delvis förklarar en frekvent förekomst av dieseldrift. Tillverkare av mobila krossverk framhåller i produktblad att utrustningen också kan drivas med el från det fasta nätet med en lägre driftkostnad än med hjälp av diesel. Sålles är det inte givet

2020-07-17

551-6652-2015

att en underentreprenör behöver byta krossverk för att övergå till att driva utrustningen med hjälp av el från det fasta nätet.

När det gäller det som bolaget anför inom alternativa drivmedel och batteriteknik så kan inte miljöprövningsdelegationen se att dessa i närtid eller under drifttiden skulle kunna anses utgöra bästa teknik i enligt med 2 kap. 3 § miljöbalken. Miljöprövningsdelegationen bedömer inte heller att det är lämpligt att förlänga utredningstiden för att kunna invänta marknadsintroduktion av eventuella nya innovationer när det gäller krossning och sortering av bergmaterial. I händelse av att batteriteknik blir tillgänglig så skulle den tekniken mycket väl kunna användas utan att vara i konflikt med ett krav på nyttjande av el från det fasta nätet – under förutsättning att batterierna laddas med el från det fasta nätet.

När det gäller bolagets yrkande om att föreskriva ett villkor med ett innehåll om att bolaget fortlöpande ska "*arbeta med att minska verksamhetens energiförbrukning*", så är åtgärden redan ett lagkrav enligt 2 kap. 2 och 3 §§ miljöbalken. Villkor i ett tillstånd ska inte vara så utformade att de är direkt överlappande och på nytt ställer krav om att verksamheten ska bedrivas enligt gällande lagstiftning. Den föreslagna utformningen kan inte heller anses uppföljningsbar eftersom den innebär att endast någon form av arbete ska ha bedrivits utan förpliktelser om att nyttjandet av energi minskar, till skillnad mot lagkravet i 2 kap. miljöbalken.

Samlad bedömning

Miljöprövningsdelegationen anser att utredningen har visat att tåkten har en omfattning som innebär att driften leder till ett stort energiutnyttjande. Med hänvisning av vad som anförts ovan så anser Miljöprövningsdelegationen att miljönyttan är stor med eldriven krossning och att en övergång till eldrift ska ses som en skyddsåtgärd för att uppnå en rimlig grad av hushållning med energi. När det gäller skyddsåtgärder så finns inte något krav på att de ska kunna anses vara företagsekonomiskt lönsamma med en *pay off*. En beräkning av ekonomiska termer, som *pay off* eller en LCC -kalkyl, är i stället en hjälp för att kunna göra en samlad bedömning. Behovet av en skyddsåtgärd ska istället bedömas med utgångspunkt från en skälighetsavvägning enligt miljöbalken där investeringskostnad och ekonomin i stort vägs mot de miljömässiga motiven samt vad som anses vara tekniskt möjligt och uppfyller kravet på bästa möjliga teknik.

Miljöprövningsdelegationen finner att det finns övervägande skäl till att meddela ett villkor i linje med bolagets utredningsalternativ 2, dvs att efterkrossen och sorteringsverk drivs med el och ansluts till det fasta elnätet. När det gäller tidpunkten för att villkoret ska böra gälla så anses nätägarens arbete vara dimensionerande. Med den utgångspunkten så bör 2 år vara en skälig tid.

2020-07-17

551-6652-2015

Eftersom slutliga villkor fastställs ska provotiden som föreskrevs i tillståndet avslutas.

Information

Detta beslut befriar inte bolaget från skyldigheten att iaktta vad som gäller enligt andra bestämmelser för den anläggning eller verksamhet som tillståndet avser.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, se bilaga 1.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Uppsala län. I beslutet har länsassessor Mikaela Öster, ordförande, och miljöskyddshandläggare Lars Andersson, miljöskakunnig, deltagit. Ärendet har beretts av miljöskyddshandläggare Bernt Forsberg.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilagor:

1. Hur man överklagar till Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen.
2. Kungörelsedelgivning

Kopia till:

Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se

Havs- och Vattenmyndigheten, havochvatten@havochvatten.se

Heby kommun, c/o Sala kommun, Bygg- och miljönämnden, Box 304, 733 25 Sala – byggmiljo@sala.se

Upplands Energi, Ramsjövägen 46, 743 63 Björklinge

Aktförvarare Kenth Hansson, Heby kommun, Administrationsenheten, 744 88 Heby

-----
Miljöskydds-enheten (LA)

Rätts-enheten (MÖ och GS)

Bilaga 1

HUR MAN ÖVERKLAGAR HOS MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Om Ni är missnöjd med Miljöprövningsdelegationens beslut kan ni överklaga detta hos mark- och miljödomstolen, Nacka tingsrätt.

Det gör Ni genom att i ett brev till mark- och miljödomstolen

- tala om vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att ange ärendets nummer (diarienummer) och
- redogör för dels varför Ni menar att Miljöprövningsdelegationens beslut är felaktigt, dels hur Ni anser att beslutet ska ändras.

Ni undertecknar brevet, förtydligar namnteckningen och uppger Ert personnummer eller organisationsnummer, samt postadress och telefonnummer.

Om Ni har handlingar eller annat som Ni anser stöder Er ståndpunkt, så bör Ni skicka med det.

Ni kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt Er.

Brevet ska lämnas/skickas till Länsstyrelsen i Uppsala län och inte till mark- och miljödomstolen.

Länsstyrelsens adress och telefonnummer framgår av sidfoten på första sidan av beslutet.

Länsstyrelsen måste ha fått Ert brev **inom tre veckor** från dagen för delgivningen av beslutet, annars kan Ert överklagande inte tas upp.

Om den som överklagar är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet dock ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Har Ni ytterligare frågor kan Ni kontakta Länsstyrelsen på e-post [uppsala@lansstyrelsen.se](mailto: uppsala@lansstyrelsen.se) eller telefonnummer 010-223 30 00. Ange beslutets diarienummer

Bilaga 2

KUNGÖRELSEDELGIVNING

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Uppsala län har den 17 juli 2020 beslutat om ett slutligt villkor i tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken för Dräneringstjänst AB, med orgnr. 556285-6665, som bedriver täkt av berg på fastigheten Harbo-Eklunda 1:11 i Heby kommun.

Miljöprövningsdelegationen har med stöd av 22 kap. 27 § miljöbalken beslutat att verksamhetens efterkross och sorteringsverk ska drivas med el från det fasta nätet senast tre år efter att beslutet har vunnit laga kraft.

Beslutet hålls tillgängligt hos registrator Kenth Hansson vid administrationsenheten i Heby kommun. Besöksadress: Tingsgatan 11 i Heby samt vid Länsstyrelsen, Bävern's Gränd 17 i Uppsala. Beslutet får överklagas inom tre veckor räknat från den 31 juli 2020, då delgivning anses ha skett.

LÄNSSTYRELSEN I UPPSALA LÄN